

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

การนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้ในองค์การธุรกิจ

จัดทำโดย นางสาววาริรัตน์ ตั้งธนกุล
รหัส 640930

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 9
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

การนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้ในองค์การธุรกิจ

นางสาววาริรัตน์ ตั้งธนกุล

ความนำ

การเปลี่ยนผ่านของโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลส่งผลทำให้การบริหารงานขององค์การธุรกิจทั่วโลกจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน เช่น การผลักดันให้เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการเปิดโอกาสให้พนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น การผลักดันให้มีการแสดงความคิดเห็นในการทำงานอย่างเสรีเพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารงาน รวมถึงมีการนำเอามาตรฐานทางการบริหารศีลธรรม และจริยธรรม เข้ามาใช้ในการทำงานขององค์การธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ทำให้เกิดผลกระทบต่อองค์การธุรกิจประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยที่จะต้องมีการปฏิรูประบบ แนวทาง และแนวคิดเพื่อสร้างให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้นอันนำไปสู่การตอบสนองต่อความต้องการของเจ้าของกิจการและผู้ถือหุ้นได้อย่างมีคุณภาพ การบริหารองค์การธุรกิจให้เจริญก้าวหน้าในปัจจุบันจะต้องบริหารด้วยการยึดหลักประชาธิปไตย หลายประเทศในโลกกำลังดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของหลักการนี้ และมีการยอมรับในแนวทางการทำงานที่ยึดหลักประชาธิปไตยมากขึ้น มีการให้ความสำคัญกับเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง เช่น ความสนใจของสาธารณชน กระบวนการบริหารหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารของทุกคน ความสำเร็จของการบริหารองค์การธุรกิจแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องแบบหุ้นส่วนความร่วมมืออันนำไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันในผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดประโยชน์กับองค์การธุรกิจอันเป็นการสร้างพลังความร่วมมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ความหมาย และหลักการของประชาธิปไตย ¹

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ให้ความหมาย “ประชาธิปไตย” ว่าเป็นแบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ส่วนคำว่าระบอบ หมายถึงแบบอย่าง ธรรมเนียมระเบียบการปกครอง ดังนั้น คำว่าระบอบประชาธิปไตย จึงหมายความว่าแบบอย่างหรือธรรมเนียมการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ “ประชาธิปไตย”.(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <http://www.royin.go.th/dictionary/>.

“ประชาธิปไตย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า Demos หมายถึงประชาชน กับ Kratos หมายถึง การปกครอง ดังนั้น ประชาธิปไตยหรือ democracy จึงหมายถึงการปกครองโดยประชาชน โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน เริ่มใช้ในสมัยกรีก โดยมีความหมายถึงสิทธิของราษฎรของนครรัฐกรีกในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครอง ประชาธิปไตย ประกอบด้วย หลักการขั้นมูลฐานที่สำคัญคือ เชื่อในความเท่าเทียมและคุณค่าของบุคคล และเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง²

หลักการของประชาธิปไตยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เขียน และเรียบเรียงไว้ ดังต่อไปนี้

นายอมร รักษาสัตย์และคนอื่นๆ อธิบายไว้ว่า ประชาธิปไตย มีความหมายในหลายทาง³

1. ในความหมายดั้งเดิม ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจ ทาง การเมืองที่พลเมืองทั้งปวงเป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีการที่ว่าด้วยเสียง ช่างมากเป็นฝ่ายชนะ การปกครอง แบบนี้เรียกกันว่า "ประชาธิปไตยทางตรง" (direct democracy)

2. ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งประชาชนพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกันโดย ผ่าน ทางผู้แทนที่ประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชนพลเมืองทั้งหมด โดยที่ไม่ได้ใช้สิทธิใน การปกครอง ตนเองโดยตรง เราเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน” (representative democracy)

3. ประชาธิปไตย เป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งแม้ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจ ใน ลักษณะเสียงส่วนมาก แต่ก็เป็นไปภายใต้ขอบเขตจากัดแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ออกแบบรับรองสิทธิ ส่วนบุคคลหรือ สิทธิส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด และ ในการนับถือศาสนา เป็นต้น โดย เรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยเสรีหรือ ประชาธิปไตยแบบมีรัฐธรรมนูญ” (liberal or constitutional democracy)

4. ประชาธิปไตยในอีกความหมายหนึ่งถูกนำมาใช้อธิบายระบบการเมือง หรือสังคมใดๆ ซึ่งมี แนวโน้มที่จะลดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความแตกต่างอันเกิดจากการ กระจาย ทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้โดยไม่คำนึงว่าการปกครอง ในระบอบนั้นจะมีลักษณะเป็น ประชาธิปไตยตาม ความหมายทั้ง 3 ประการข้างต้นหรือไม่ โดยเรียกประชาธิปไตยแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ

นายลิขิต ธีรเวคิน⁴ ได้อธิบายถึงหลักการประชาธิปไตย ไว้ดังนี้

² สถาบันพระปกเกล้า, (2561). “ประชาธิปไตยค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2561”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้ จาก. [http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title= ประชาธิปไตย](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชาธิปไตย).

³ ออมร รักษาสัตย์และคนอื่นๆ. (2543). ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน.

⁴ ลิขิต ธีรเวคิน. (2564). หลักการประชาธิปไตย 12 ประการที่นักการเมืองต้องเข้าใจและยึดถือ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <http://www.nutthnet.com/forum/topic.php?id=159>.

1. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (popular sovereignty) ระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย คือระบบที่ประชาชนมีอำนาจอธิปไตย และมอบหมายให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มา จากการเลือกตั้งแทนตน การเลือกตั้งจึงเป็นการแสดงออกถึงสิทธิและอำนาจของประชาชน จนมีคำ กล่าวว่ เสียงของประชาชนคือเสียง ของสวรรค์

2. สิทธิเสรีภาพ (right and freedom) เป็นหัวใจสำคัญของระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตย สิทธิดังกล่าวต้องกำหนดในรัฐธรรมนูญและการบังคับกฎหมายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารและ ข้าราชการประจำที่มีอำนาจตามกฎหมายจะต้องยึดถือเป็นตัวบทกฎหมาย อย่างเคร่งครัด ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน เพราะถ้ามีการกระทำดังกล่าวก็เท่ากับละเมิด เจ้าของอำนาจอธิปไตย

3. ความเสมอภาค (equality) ความเสมอภาคภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ถือว่า ทุกคนเสมอภาคเท่ากันหมด หนึ่งคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้หนึ่งเสียง (one man one vote) ความเสมอภาค ดังกล่าวนี้หมายถึงความเสมอภาคทางการเมืองและความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (equality before the law) การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลอันใดก็ตามถือว่าขัดต่อหลักการประชาธิปไตย

4. หลักนิติธรรม (the rule of law) ได้แก่การใช้กฎหมายในการบริหารประเทศโดยกฎหมาย ดังกล่าวนั้นต้องผ่านกระบวนการร่างกฎหมายอย่างถูกต้อง และหลักของกฎหมายนั้นต้องเป็นกฎหมาย ที่คำนึงถึง สิทธิเสรีภาพและอำนาจอธิปไตยของประชาชน โดยกระบวนการยุติธรรม (due process of law) จะต้องเป็นไป ตามครรลองหลักนิติธรรม (the rule of law) จึงต่างจาก the rule by law ซึ่งหมายถึงการใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือในการบริหารประเทศโดยไม่คำนึงถึงหลักการประชาธิปไตย และบ่อยครั้งก็กลายเป็นการบริหารงานโดย ตัวบุคคล (the rule by men) มากกว่าหลักการ

5. ค่านิยมและจิตวิญญาณความเป็นประชาธิปไตย (the democratic ethos) ซึ่งหมายถึง ค่านิยมที่ ได้รับการอบรมตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษาและทางสังคมให้มีความเชื่อและศรัทธาใน ระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยมีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย มองคนอื่นด้วยสายตาที่เสมอ ภาคทั้งหมดนี้ถือว่าการ พัฒนาจิตวิญญาณประชาธิปไตยซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของ การพัฒนาและธำรงไว้ซึ่งระบบ ประชาธิปไตย

6. ความอดทนอดกลั้น (tolerance) ความใจกว้าง (open mindedness) และความมีน้ำใจนักกีฬา (sporting spirit) ทั้งหมดนี้เป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตย เพราะในสังคม ประชาธิปไตยนั้นจะต้องยอม รับความแตกต่างทั้งในเชื้อชาติศาสนา ภาษาขนบธรรมเนียมประเพณีจูดยีนและ ความคิดเห็นทางการเมืองของคน ในสังคม การรู้แพ้รู้ชนะ เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักปราชญ์ราชบัณฑิต และผู้ที่มี ประสบการณ์เพื่อนามาประมวลใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการทำงาน ที่สำคัญอะไรที่ตนเองไม่ชอบและไม่พอใจแต่ たらบเท่าที่ไม่กระทบต่อสิทธิของตนก็ต้อง ยอมให้สิ่งนั้นปรากฏอยู่เพราะเป็นสิทธิส่วนบุคคลภายใต้ระบบที่มีความ เสมอภาค

7. ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ กรรมวิธี(means) เพื่อเป้าหมายทางการเมือง แต่ขณะเดียวกันระบอบประชาธิปไตยก็เป็นเป้าหมายอันสูงส่ง (noble end) ในตัวของมันเองการมอง ว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นเฉพาะกรรมวิธีหรือ (means) จึงไม่ถูกต้องถึงแม้ว่า (end) คือผลประโยชน์จะตกต่อสังคมก็ตามเพราะถ้าทำลายกระบวนการของความถูกต้องเมื่อจะส่งผลให้ใน ทางบวกต่อสังคม แต่ถ้ามีผลกระทบในทางลบต่อระบบก็จะเป็นการทำลายเป้าหมายอันสูงส่งของระบบ ประชาธิปไตยอันเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาอย่างยิ่งประชาธิปไตยจึงเป็นทั้งกรรมวิธี(means) และ เป้าหมาย (end) ในตัวของมันเองทั้งสองส่วนนี้ ต้องไปด้วยกัน

8. ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติบริหาร และศาลรัฐธรรมนูญจะต้อง ตระหนักว่าตนเป็นผู้ซึ่งได้รับอาณัติจากประชาชน ดังนั้น ผลสูงสุดจะต้องเป็นผลประโยชน์เอื้ออำนวยต่อ ผลประโยชน์ของประชาชน ส่วนใหญ่การกระทำอันใดขัดต่อผลประโยชน์ของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของ อำนาจอธิปไตย การนั้นย่อมไม่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้องมีความรู้สึกว่สิ่งที่ตนทำอยู่นั้นเป็นการ ประกอบภารกิจศักดิ์สิทธิ์ (sacred mission) หรือหน้าที่อันสูงส่ง (noblesse oblige)

9. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงทั้งในนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการจำเป็นต้องยึดถือ หลักจริยธรรมทางการเมือง รวมตลอดทั้งมารยาททางการเมือง โดยจะต้องกระทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ สุจริต คำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน ชาติและบ้านเมือง เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อ ส่วนรวม เพราะงานการเมืองเป็นงานอาสาสมัครที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

10. ภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยการกระทำอันใดก็ตามต้องคำนึงถึงหลักการใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้คือ ความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความถูกต้องเหมาะสม (decency) ความน่าเชื่อถือ (credibility) ทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวจะทำให้งาน ที่รับผิดชอบอยู่นั้น ประสบความสำเร็จการมุ่งเน้นไปที่ตัวบทกฎหมายตามลายลักษณ์อักษรแต่เพียงอย่างเดียว เป็นสิ่งที่ไม่พอเพียง การกระทำอันใดที่ไม่เหมาะสมแม้จะถูกต้องตามกฎหมายก็จะขาดความชอบธรรม ทางการเมือง อันจะส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในที่สุด

11. การบริหารบ้านเมืองจะต้องอิงหลักธรรมาภิบาล (good governance) ซึ่งได้แก่ ความชอบธรรมทางการเมือง (legitimacy) ความโปร่งใส (transparency) การมีส่วนร่วมของประชาชน (participation) ความรับผิดชอบเปิดให้ไต่เบี่ยได้(accountability) และความมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ (efficiency and effectiveness) ซึ่งหมายถึงการกระทำนั้นต้องส่งผลในทางบวกทั้งในแง่ ผลได้(output) และผลลัพธ์(outcome)

12. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับสูงซึ่งสามารถนำ ประเทศชาติและสังคมไปสู่ความเจริญ หรือไปสู่ความเสียหายในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่การเมือง สังคม เศรษฐกิจ ศรัทธาและความเชื่อในระบบ ฯลฯ ต้องเป็นบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยคุณสมบัติอันได้แก่ การมี อุดมการณ์ทางการเมือง (political ideology) การมีจริยธรรมทางการเมือง (political ethics) การมี ความรู้ทางการเมือง (political knowledge)

การมีประสาทสัมผัสทางการเมือง (political sense) และการเข้าใจอารมณ์ทางการเมือง (political mood) ของประชาชนอย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้อง บริหารประเทศโดยคำนึงถึงหลัก นิติธรรมและคุณสมบัติอื่นๆ ที่กล่าวมา 11 ข้อเบื้องต้น เพื่อจะดำรงไว้ ซึ่งความชอบธรรมที่จะดำรงตำแหน่งบริหารและการใช้อำนาจรัฐ (moral authority) ผู้ใดก็ตามที่ขาด หลักการข้อที่ 12 ดังกล่าวมานี้ย่อมจะเสียความชอบธรรมทางการเมืองในการดำรงตำแหน่งทาง การเมือง

นายรณชัย โตสมภาค⁵ วิทยากรชำนาญการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้เรียบ เรียง หลักการของประชาธิปไตยไว้ว่า ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญ และศักดิ์ศรี ของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความ เป็นอิสระเสรีหลักการของประชาธิปไตยประกอบด้วย

1. เสรีภาพ (Liberty) คือ อิสรภาพของบุคคลที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความ ประสงค์ ของตนโดยไม่อยู่ภายใต้การกดขี่ของรัฐ เว้นแต่อยู่ภายใต้กรอบกติกาที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ในหลักประชาธิปไตย เสรีภาพคือกุญแจ สำคัญที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าของสังคม

2. ความเสมอภาค (Equality) คือความเท่าเทียมกันของคนในสังคม เป็นความเท่าเทียมกันใน ความ เป็นมนุษย์และเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีศักดิ์ศรีเกียรติยศ และมี คุณค่าในความ เป็นคนอย่างเดียวกัน ความเสมอภาคประกอบด้วย

- 2.1 ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์
- 2.2 ความเสมอภาคตามกฎหมาย
- 2.3 ความเสมอภาคในด้านโอกาส
- 2.4 ความเสมอภาคในทางการเมือง
- 2.5 ความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 2.6 ความเสมอภาคในการสมัครรับเลือกตั้ง
- 2.7 ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ

3. อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) คือ ปัจจัยที่เชื่อว่าสังคมก่อตั้งขึ้น โดย ความยินยอมของประชาชน ในการที่จะให้อำนาจอธิปไตยของสังคมส่วนรวมเข้ามาแทนที่เสรีภาพ ธรรมชาติโดย ทุกคนจะมีส่วนร่วมในอธิปไตยนั้น ๆ เท่าเทียมกัน ตามหลักการนี้การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ในระบอบ ประชาธิปไตย เนื่องจากผู้ปกครองมาจาก

---

⁵ รณชัย โตสมภาค. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชาธิปไตย>.

เลือกตั้งโดยยึดหลักการเสียงข้างมาก จึงมีสิทธิอำนาจอันชอบธรรมในการปกครองประเทศเพราะได้รับสิทธิจากผู้ถูกปกครองโดยตรง

4. หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้างน้อย (The Rule of Majority) เนื่องจากในระบบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทนราษฎร ซึ่งในความเป็นจริงประชาชนทุกคนย่อมมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดสินใจปัญหาจึงต้องยึดเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

ถึงอย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของเสียงข้างน้อย หลักประชาธิปไตยจึงต้องประกอบด้วยหลักการคุ้มครองเสียงข้างน้อย (Minority Right) ด้วย ทั้งนี้การตัดสินใจโดยล่วงละเมิดสิทธิพื้นฐานของเสียงข้างน้อย ถือว่าเป็นการปกครองโดยระบอบเผด็จการเสียงข้างมาก (Dictatorship of the Majority)

หลักการบริหารที่ถือว่าเป็นประชาธิปไตย จะเห็นว่ามีหลักการบริหารหลายหลักการที่สะท้อนถึงการบริหารแบบประชาธิปไตยซึ่งบางครั้งเราอาจไม่ทราบ เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเราไม่เข้าใจความหมาย และปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย เช่น

1. การบริหารตนเอง (Self-Management)
2. การทำงานเป็นกลุ่มคณะ (team work)
3. การจัดองค์การแบบเครือข่าย (Network Pattern)
4. การบริหารคนแบบทฤษฎี Y (Y Theory)
5. การประชุมระดมสมอง (Brainstorming)
6. การประเมินผลงานแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์ (Result Based Management - RBM)
7. ระบบการตรวจสอบด้วยตนเอง (Self-Correcting System)
8. การบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ และการควบคุมตนเอง (Management by Objective & Self Control)

ความเป็นประชาธิปไตยจึงถือเป็นกระแสโลกาภิวัตน์ชนิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารองค์การที่ทุกองค์การต้องปรับตัว โดยเฉพาะเงื่อนไขของการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่องค์การต้องจัดระบบบริหารภายในที่ไม่เอาเปรียบแรงงาน และไม่ทำลายชีวิตมวลมนุษย์ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ความเป็นประชาธิปไตยจึงมิใช่เพียงอุดมการณ์เท่านั้นแต่ยังเป็นขบวนการที่จะนำไปสู่อุดมการณ์ และเป้าหมายแห่งความสำเร็จตามที้องค์การได้วางไว้ด้วย

หลักการประชาธิปไตยที่ใช้บริหารองค์การ

การบริหารองค์การจะพิจารณาใน 2 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างองค์การ (Organization Structure) และ พฤติกรรมของคน และกลุ่มคนในองค์การ บางคนเรียกว่าพฤติกรรมองค์การ (Organization Behavior) แต่ในทางวิชาการคำว่า “พฤติกรรมองค์การ” ให้ความหมายรวมถึงโครงสร้างองค์การด้วย ในกิจการการค้าขายในระบบเศรษฐกิจโลกเป็นแบบทุนนิยมเสรีและถือเอาหลักการประชาธิปไตยเป็นเงื่อนไขในการติดต่อค้าขายด้วยสังคมใดไม่เป็นประชาธิปไตยเขาจะเลิกคบค้า ดังนั้น กระแสประชาธิปไตยจึงเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการอยู่รอดขององค์การ เราจะเห็นว่าหลักการบริหารที่กล่าวได้ว่ามีความเชื่อมโยงกับความเป็นประชาธิปไตย มีดังนี้

1. การออกแบบโครงสร้างองค์การ ในมิติของโครงสร้างองค์การความเป็นประชาธิปไตยจะพิจารณาการใช้อำนาจในการตัดสินใจว่า ถ้าเป็นการรวบอำนาจสู่ส่วนกลางถือว่าไม่เป็นประชาธิปไตยแต่ถ้ากระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังพนักงานถือว่าเป็นประชาธิปไตย ซึ่งโดยทั่วไปเราจะพิจารณาจากรูปแบบของโครงสร้างองค์การ ถ้าเป็นโครงสร้างแบบสูง (Tall Organization) แสดงว่าเป็นการรวบอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง การตัดสินใจขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง พนักงานไม่มีอำนาจตัดสินใจแต่ถ้าเป็นองค์การแบบราบ (Flat Organization) จะมีการมอบหมายงาน และหน้าที่ รวมทั้งอำนาจตัดสินใจให้แก่พนักงาน ผู้บริหารระดับสูงจะตัดสินใจในเชิงยุทธศาสตร์และนโยบาย ส่วนงานระดับปฏิบัติให้พนักงานตัดสินใจตามระเบียบข้อบังคับ

2. หลักการมีส่วนร่วม การที่องค์การต้องการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการบริหารนั้น สะท้อนถึงสำนึกความเป็นประชาธิปไตย และการที่องค์การจะได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของพนักงานจะต้องสร้างบรรยากาศให้พนักงานมีเสรีภาพในการพูด (freedom of speech) เสรีภาพในการสื่อสาร (freedom of press) ถ้าวิเคราะห์ให้ดีแล้วหลักการมีส่วนร่วมเป็นหนึ่งในหลักการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)

3. ไม่นิยมการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคน แต่จะยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงแบบเสรี อาศัยความเป็นเหตุเป็นผลเพราะการเปลี่ยนแปลงแบบรุนแรงพนักงานจะรับไม่ได้ และอาจทำให้เสียขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4. ให้มีการเลือกผู้นำ โดยให้พนักงานเลือกผู้นำของตนเองในการจัดการ เช่น ในรูปของคณะกรรมการหรือมีการเลือกกรรมการ และประธานกรรมการหรือการมอบหมายงาน ในทางปฏิบัติผู้บริหารจะแต่งตั้งผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานซึ่งหนึ่งในองค์ประกอบที่เป็นการเลือกนั้นผู้นำต้องมีความรู้ความสามารถที่สมาชิกยอมรับ

5. การให้คำปรึกษาบนพื้นฐานของหลักเสรีภาพในการพูดการสื่อสาร ผู้บริหารองค์การต้องให้ความสำคัญสำคัญกับความคิดเห็นของพนักงานต้องไม่ผูกขาดความคิดเห็นของตนเอง และรับฟังเฉพาะผู้บริหารเท่านั้น ผู้บริหารต้องหัดเป็นผู้ฟังที่ดี โดยฟังความเห็นจากพนักงาน

6. การวิพากษ์วิจารณ์ การวิพากษ์วิจารณ์ในทางที่สร้างสรรค์เป็นกระบวนการหนึ่งของการวางแผน ยุทธศาสตร์ซึ่งกระบวนการของการวิพากษ์วิจารณ์ถือเป็นการประเมินผลชนิดหนึ่ง และข้อมูลที่ได้จากการวิพากษ์วิจารณ์ยังอาจนำมาประกอบในการปรับแผนยุทธศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

องค์การ และประเภทขององค์การ

ความหมายขององค์การ⁶

องค์การ (Organization) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542 : 1321) ให้ความหมายขององค์การ คือ ศูนย์กลางของกิจการที่รวมประกอบกันขึ้นเป็นหน่วยเดียวกัน เพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือในตราสารที่จัดตั้งขึ้น

สมคิด บางโม ให้ความหมาย ขององค์การว่า กลุ่มบุคคลหลาย ๆ คนร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การร่วมกันของกลุ่มต้องถาวร มีการจัดระเบียบภายในกลุ่มเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละคน ตลอดจนกำหนดระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้ยึดถือปฏิบัติ

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และ ฉัตยาพร เสมอใจ ให้ความหมาย ขององค์การว่า เป็นระบบสังคมที่มีเกิดจากการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่ตัดสินใจเข้ามาร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าองค์การ คือ การรวมกันของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปโดยมีความสัมพันธ์อย่างมีแบบแผนมาร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่วางแผนไว้โดยมอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกได้ดำเนินกิจกรรมเหล่านั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

โดยทั่วไปองค์การที่จัดตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน คือ องค์การทางสังคมมีวัตถุประสงค์เพื่อรับผิดชอบต่อสังคม ให้บริการแก่สังคมโดยรวม องค์การทางธุรกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้ได้กำไร ส่วนองค์การทางราชการมีวัตถุประสงค์เพื่อบริการแก่ประชาชนให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ

ประเภทขององค์การ (Type of organization) ในองค์การหนึ่ง ๆ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีการแบ่งงานกันทำ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดการประสานงานกันแล้วทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งประเภทขององค์การแบ่งได้ดังนี้

1. องค์การทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว สถาบันทางศาสนา สโมสร ชมรม และกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อความรัก ความสงบสุข และความสามัคคีหมู่คณะ องค์การทางสังคมเป็นองค์การที่จัดตั้งขึ้นอยู่

⁶ อ่ำไพ ไชยแก้ว. หลักการจัดการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก.

กับประเภทขององค์การ เช่น ครอบครัวต้องมีการแต่งงาน หากเป็นมูลนิธิ วัด สโมสร ชมรม ส่วนใหญ่ต้องขออนุมัติจากทางราชการโดยการยื่นขอจดทะเบียนกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ เป็นต้น

2. องค์การทางราชการ ได้แก่ หน่วยงานราชการต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมถึงกระทรวง ทบวง กรม ที่เรียกกันว่าระบบราชการเป็นองค์การที่มีขนาดใหญ่โตมีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนมากดำเนินกิจการเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของมวลชนให้กินดีอยู่ดีมีความสุขการจัดตั้งองค์การทางราชการอาศัยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 สรุปได้ดังนี้ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน คือ กติกาที่ยอมรับเป็นบรรทัดฐานเพื่อให้การบริหารราชการมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ อันได้แก่ ขนบธรรมเนียมการปกครอง รัฐธรรมนูญและความจำเป็นในการบริหารงานเพื่อแก้ไขสถานการณ์การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การบริหารราชการส่วนกลางหมายถึง หน่วยงานราชการจัดดำเนินการและบริหารโดยราชการของ ส่วนกลางที่มีอำนาจในการบริหารเพื่อสนองความต้องการของประชาชน จะมีลักษณะการปกครองแบบรวมอำนาจ หรือมีความหมายว่า เป็นการรวมอำนาจในการสั่งการ การกำหนดนโยบายการวางแผน การควบคุมตรวจสอบ และการบริหารราชการสำคัญ ๆ ไว้ที่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีและกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตามหลักการรวมอำนาจ การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง จัดแบ่งออกได้ดังนี้

2.1.1 สำนักนายกรัฐมนตรี

2.1.2 กระทรวง หรือทบวงที่มีฐานะเทียบเท่ากระทรวง

2.1.3 ทบวง สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง

2.1.4 กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นมีฐานะเป็นกรม

2.2 การบริหารราชการส่วนภูมิภาค หมายถึงหน่วยงานราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ซึ่งได้แบ่งแยกออกไปดำเนินการจัดทำตามเขตการปกครอง โดยมีเจ้าหน้าที่ของทางราชการส่วนกลาง ซึ่งได้รับแต่งตั้งออกไปประจำตามเขตการปกครองต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาคเพื่อบริหารราชการภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลางโดยมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดเพราะถือเป็นเพียงการแบ่งอำนาจการปกครองออกมาจากการบริหารส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นการบริหารราชการตามหลักการแบ่งอำนาจโดยส่วนกลางแบ่งอำนาจในการบริหารราชการให้แก่ภูมิภาค อันได้แก่จังหวัด มีอำนาจในการดำเนินกิจการในท้องที่แทนการบริหารราชการส่วนกลาง การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดแบ่งออกได้ดังนี้

2.2.1 จังหวัด เป็นหน่วยราชการที่ปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด มีฐานะเป็นนิติบุคคล ประกอบขึ้นด้วยอำเภอหลายอำเภอหลาย อำเภอ การตั้ง ยุบและเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด

2.2.2 อำเภอ เป็นหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาครองจากจังหวัดแต่ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลเหมือนจังหวัด การจัดตั้ง ยุบเลิกและเปลี่ยนแปลงเขตอำเภอกระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกามีนายอำเภอเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในอำเภอ

2.3 การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หมายถึง กิจกรรมบางอย่างซึ่งรัฐบาลได้มอบหมายให้ท้องถิ่นจัดทำกันเองเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเฉพาะ โดยมีเจ้าหน้าที่ซึ่งราษฎรในท้องถิ่นเลือกตั้งขึ้นมาเป็นผู้ดำเนินงานโดยตรงและมีอิสระในการบริหารงาน การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีดังนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ได้แก่ สภาคำบลองค์การบริหารตำบลกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. องค์การทางธุรกิจ หมายถึง องค์การที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อผลกำไร ผลประโยชน์ทางธุรกิจ แบ่งออกเป็น

3.1 การจัดตั้งธุรกิจตามพระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ.2499 บัญญัติไว้ดังนี้

3.1.1 ผู้มีหน้าที่จดทะเบียนพาณิชย์ คือ บุคคลธรรมดาคนเดียวหรือหลายคน (ห้างหุ้นส่วนสามัญ) รวมทั้งนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย หรือชาวต่างประเทศที่มาตั้งสำนักงานสาขาในประเทศไทย ซึ่งประกอบกิจการอันเป็นพาณิชย์กิจตามที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด

3.1.2 กิจการที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้ออกประกาศให้ผู้ประกอบการที่ต้องจดทะเบียน

1) ผู้ประกอบกิจการโรงสีข้าวและโรงเลื่อยที่ใช้เครื่องจักร
2) ผู้ประกอบการขายสินค้า ไม่ว่าจะอย่างไรอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง คิดรวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งรายได้เป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป หรือมีสินค้าดังกล่าวไว้เพื่อขาย มีค่ารวมทั้งสิ้นเป็นเงินตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป

3) นายหน้าหรือตัวแทนการค้าต่าง ๆ ซึ่งทำการเกี่ยวกับสินค้าไม่ว่าอย่างไร อย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ตาม และสินค้านั้นมีค่ารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป

4) ผู้ประกอบกิจการหัตถกรรมหรืออุตสาหกรรม ไม่ว่าจะอย่างไร อย่างเดียวหรือหลายอย่างก็ตาม และขายสินค้าที่ผลิตได้คิดราคารวมทั้งสิ้นในวันหนึ่งวันใดเป็นเงินตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป หรือในวันหนึ่งวันใดมีสินค้าผลิตได้มีค่ารวมทั้งสิ้นตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไป

5) ผู้ประกอบการขนส่งทางทะเล การขนส่งโดยเรือกลไฟหรือเรือยนต์ประจำทาง การขนส่งโดยรถไฟ การขนส่งโดยรถราง การขนส่งโดยรถยนต์ประจำทาง การขายทอดตลาด การรับซื้อขายที่ดิน การให้กู้ยืมเงิน การรับแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อขายตัวเงิน การธนาคาร การโพงก๊วน การทำโรงรับจำนำ และการทำโรงแรม

3.1.3 กิจการที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ คือ การค้าแร่ การค้าแผงลอย กิจการเพื่อโบราณศาสนาหรือเพื่อการกุศล กิจการของนิติบุคคลซึ่งได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น กิจการของกระทรวง ทบวง กรม กิจการของมูลนิธิ สมาคม สหกรณ์ กิจการ ซึ่งรัฐมนตรีได้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา

3.2 รูปแบบขององค์การธุรกิจ⁷ แบ่งออกเป็น

3.2.1 กิจการเจ้าของคนเดียว (Single Proprietorship) กิจการที่มีบุคคลคนเดียวเป็นเจ้าของหรือลงทุนคนเดียว ควบคุมการดำเนินงานทั้งหมด เมื่อกิจการประสบผลสำเร็จมีผลกำไร ก็จะได้รับผลประโยชน์เพียงคนเดียว ในขณะที่เดียวกันก็ยอมรับการเสี่ยงภัยจากการขาดทุนเพียงคนเดียวเช่นกัน กิจการประเภทนี้มีอยู่ทั่วประเทศจำนวนมาก ได้รับความนิยมสูงสุดและเป็นธุรกิจที่เก่าแก่ที่สุด การดำเนินงานไม่สลับซับซ้อน มีความคล่องตัวสูงในการตัดสินใจดำเนินงาน กิจการมีขนาดเล็กกว่า ธุรกิจ ประเภทอื่น ตัวอย่างเช่น ร้านค้าส่ง ร้านเสริมสวย ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า การทำไร่ การทำนา

3.2.2 ห้างหุ้นส่วน (Partnership) เป็นธุรกิจที่มีลักษณะจะทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะของสัญญาแบบที่นายทะเบียนกำหนดต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ และภาษีมูลค่าเพิ่ม การทำนิติกรรมใด ๆ ต้องกระทำในนามของห้างหุ้นส่วนและต้องมีการแบ่งหุ้นส่วนเป็น 2 ประเภท คือ หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบจะรับผิดชอบในทรัพย์สินและหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน ผู้ถือหุ้นประเภทนี้มีสิทธิในการเข้าไปบริหารจัดการห้างหุ้นส่วน เรียกว่า “หุ้นส่วนผู้จัดการ” และ หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ในหนี้สินของธุรกิจไม่เกินจำนวนเงินหรือทรัพย์สินที่ตกลงว่าจะนำมาลงทุนแต่หุ้นส่วนประเภทนี้ไม่มีสิทธิในการบริหารจัดการห้างหุ้นส่วน แต่อาจมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะได้

3.2.3 บริษัทจำกัด (Limited Company) เป็นองค์กรที่เป็นนิติบุคคลที่ต้องจดทะเบียนพาณิชย์ ซึ่งตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้น มีมูลค่าหุ้นเท่า ๆ กัน ผู้ถือหุ้นจะรับผิดชอบไม่เกินจำนวนที่ตนยังส่งใช้ ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ มีผู้ริเริ่มก่อตั้ง 3 คน ขึ้นไป เข้าชื่อกันพร้อมจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ ที่แสดงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน ผู้ถือหุ้น มีฐานะเป็นเจ้าของหุ้นที่ไม่ใช่เจ้าของบริษัท ผู้ถือหุ้นจะได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบ “เงินปันผล” ผู้เป็นเจ้าของคือนิติบุคคลที่เป็นบริษัท บริษัทจำกัดมีผู้ถือหุ้นจำนวนน้อย และส่วนใหญ่เป็นเครือข่าย หากมีได้นำหุ้นออกขายแก่ประชาชนทั่วไปจะเป็นบริษัทครอบครัว คณะกรรมการบริษัทจะต้องมีไม่น้อยกว่า 3 คน เกิดจากการเลือกตั้งในที่ประชุม ตามกฎหมายระบุว่ามูลค่าหุ้นของบริษัทจำกัดต้องมีมูลค่าไม่น้อยกว่า 5 บาท หุ้นของบริษัทจำกัดจะแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หุ้นสามัญ และ

⁷ “รูปแบบขององค์การธุรกิจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <https://www.siamzone.com/board/view.php?sid=4301785>.

หุ้นบุริมสิทธิ ผลตอบแทนจากการลงทุน คือเงินปันผลและกำไรสะสม หากบริษัทมีขนาดใหญ่มีผู้ก่อตั้ง 15 คนขึ้นไปและนำหุ้นขายให้แก่ประชาชนมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป จะเป็นบริษัทมหาชน

3.2.4 กิจการร่วมค้า (joint venture) เป็นการลงทุนประกอบธุรกิจระหว่างบริษัทกับบริษัทหรือบริษัทกับห้างหุ้นส่วน อาจเป็นบริษัทต่างประเทศมาลงทุนร่วมกับบริษัทภายในประเทศ การค้าร่วมจะมีการทำสัญญาของการเข้าร่วม และผู้เข้าร่วมทุกคนรับผิดชอบในหนี้ที่เกิดขึ้นโดยไม่จำกัด และมีลักษณะเป็นการประกอบธุรกิจในระยะสั้น ตัวอย่างเช่น บริษัท สมหวังก่อสร้าง จำกัด ร่วมกับ บริษัท ฮ.คอนสตรัคชั่น จำกัด เข้าทำสัญญารับจ้างทำถนนแก่กรมทางหลวง มูลค่าโครงการ 700 ล้านบาท กำหนดระยะเวลา 3 ปี 6 เดือน

3.2.5 กิจการสหกรณ์ (Co-operative Society) หมายถึง ธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่ตั้งจัดตั้งและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีความประสงค์อย่างเดียวกันร่วมกันจัดตั้ง ลงทุน ดำเนินการและเป็นเจ้าของร่วมกันด้วยความสมัครใจเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านเศรษฐกิจ โดยมีได้มุ่งแสวงหาผลกำไร และมีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม

3.2.6 รัฐวิสาหกิจ (State Enterprise) หมายถึง องค์กรของรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของหรือบริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานธุรกิจของรัฐบาลมีทุนรวมอยู่ด้วยเกินกว่าร้อยละ 50 มีการบริหารงานอยู่ระหว่างระบบราชการและระบบธุรกิจ

3.2.7 บริษัทข้ามชาติ (Multi National Corporation: MNC) หมายถึง องค์กรการผลิตอย่างหนึ่งที่มีทุนจากต่างประเทศอย่างน้อยหนึ่งประเทศ และครอบคลุมกิจการระดับโลก ตัวอย่างของบริษัทประเภทนี้อาทิ บริษัทน้ำมันเอสโซ่ (Esso) หรือ เอกซอน (Exxon) ของสหรัฐอเมริกา บริษัทข้ามชาติได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 และมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศที่บริษัทข้ามชาตินั้นๆ เข้าไปดำเนิน กิจการ โดยเฉพาะการจ้างงาน การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศนั้น อย่างไรก็ตามบทบาทในแง่ลบของบริษัทข้ามชาติต่อประเทศที่เข้าไปลงทุน ก็ยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่โดยเฉพาะในด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากของบริษัทข้ามชาติ ซึ่งเป็นต้นทุนของประเทศในระยะยาว

3.2.8 กิจการแฟรนไชส์ (Franchise) เป็นองค์การธุรกิจโดยมีการให้สิทธิและส่วนการครอบครองการบริหารจัดการและการจัดจำหน่ายทั้งหมดในมือของผู้ที่ได้รับกรรมสิทธิ์โดยชอบธรรม โดยเริ่มมาจากบริษัท ทำรางรถไฟ และบริษัทสาธารณสุขโรค ที่พยายามขยายการเติบโตของบริษัทให้มากที่สุด โดยการออกขายสิทธิ์ที่ได้รับสัมปทาน รวมทั้งขายชื่อของกิจการ รวมทั้งระบบการทำงานของตัวเองให้ผู้อื่นโดยทำให้มีแบบแผนในการจัดการไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการขยายตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายของธุรกิจผ่านผู้ประกอบการอิสระโดยบริษัทจะให้สิทธิเครื่องหมายการค้าและวิธีการในการทำธุรกิจที่จะถ่ายทอดให้ในรูปแบบของการทำงานทั้งหมด เช่น ระบบการผลิต ระบบการขาย ระบบการบริหารการตลาด เพื่อที่จะให้รูปแบบวิธีดำเนินธุรกิจในทุกๆสาขาให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันตามต้นแบบของบริษัท

การนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้ในองค์การธุรกิจ

การบริหารองค์การธุรกิจในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำเอาหลักการบริหารองค์การในเชิงประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การธุรกิจโดยตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจให้มีการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน เพิ่มความโปร่งใส ชีตความสามารถ ในการแข่งขันของกิจการและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถือหุ้น นักลงทุน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังนี้

1. ด้านสิทธิของผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นทุกรายได้รับสิทธิโดยเท่าเทียม ทั้งนี้ องค์การธุรกิจจะต้องส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิของผู้ถือหุ้นรวมทั้งนักลงทุนสถาบัน และไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดหรือลดทอนสิทธิของผู้ถือหุ้น

2. ด้านการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียม องค์การธุรกิจจะต้องให้ความสำคัญ และปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นทุกรายในฐานะที่เป็นเจ้าขององค์การธุรกิจอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีผู้ถือหุ้นรายใดได้รับสิทธิพิเศษเหนือผู้ถือหุ้นรายอื่น เช่น ให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นในการออกเสียงลงคะแนนในแบบหนึ่งหุ้นต่อหนึ่งเสียงเปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีส่วนในการสรรหา และแต่งตั้งกรรมการ โดยเปิดโอกาสให้เสนอชื่อกรรมการก่อนการประชุมสามัญประจำปี ผู้ถือหุ้นมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบกิจการที่สำคัญ เช่น ผลประกอบการ การได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งทรัพย์สิน

3. ด้านการคำนึงถึงบทบาทของผู้มีส่วนได้เสีย บริษัทฯ ให้ความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่ม ทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้ได้รับการปฏิบัติตามความเหมาะสม และเสมอภาค โดยปฏิบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สิทธิของผู้มีส่วนได้เสียได้รับการดูแลอย่างดีเพราะองค์การธุรกิจจะต้องตระหนักถึงแรงสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ที่จะสร้างความสามารถในการแข่งขัน และสร้างกำไรให้ องค์การธุรกิจซึ่งถือเป็นเป้าหมายในระยะยาว โดยนโยบายในการปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย พนักงาน ลูกค้า คู่แข่ง คู่ค้า เจ้าหนี้สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4. ด้านการเปิดเผยข้อมูล และความโปร่งใส ตามหลักการประชาธิปไตยขององค์การธุรกิจจะต้องให้สิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลอย่างโปร่งใสต่อผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มทั้งที่เกี่ยวกับการเงินและไม่ใช้การเงิน ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจของ ผู้ลงทุน และผู้มีส่วนได้เสียขององค์การธุรกิจอย่างครบถ้วน ถูกต้อง โปร่งใส ทัวถึง และทันเวลา เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ถือหุ้นสามารถหาข้อมูลประกอบการพิจารณาได้ทันสถานการณ์ซึ่งฝ่ายบริหารขององค์การธุรกิจ เช่น การเปิดเผยโครงสร้างผู้ถือหุ้นอย่างโปร่งใส การจัดทำรายงานประจำปี เป็นต้น

5. ด้านความรับผิดชอบของคณะกรรมการ คณะกรรมการองค์การธุรกิจจะต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายร่วมกับผู้บริหารระดับสูง การวางแผนดำเนินงาน การบริหารความเสี่ยง และภาพรวมขององค์การ เช่น คณะกรรมการจัดให้มีนโยบายกำกับดูแลกิจการที่ดี จัดให้มีนโยบายจริยธรรมธุรกิจ และจรรยาบรรณสำหรับกรรมการ ผู้บริหารและพนักงาน เป็นต้น

บทสรุป

องค์การธุรกิจซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งของสังคมไทยได้มีการนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้ในการดำเนินธุรกิจในระดับหนึ่ง เช่น หลักประชาธิปไตยที่มุ่งประโยชน์ของผู้ถือหุ้นหลักที่ยึดถือเสียงข้างมากและคุ้มครองเสียงข้างน้อยของผู้ถือหุ้น หลักความเสมอภาคในการปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน การนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้ในองค์การธุรกิจถือเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง มีการเปิดเสรีในด้านต่าง ๆ การที่องค์การธุรกิจจะทำการค้ากับประเทศต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือกึ่งกลางนั้นจะต้องมีระบบการบริหารจัดการที่ดีต้องมีการความโปร่งใสเป็นธรรม เน้นหลักสิทธิ เสรีภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการตรวจสอบจากผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ ซึ่งหากองค์การธุรกิจไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ และความได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งจะส่งผลดีต่อองค์การรวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ อาทิเกิดความเชื่อมั่นในสายต่านักลงทุน ต่อสังคมโดยรวม เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน ลดความเสี่ยงในการบริหารงาน สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และพนักงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในประเทศไทยมีเฉพาะองค์การธุรกิจที่เป็นบริษัทจดทะเบียนเท่านั้นที่มีความตื่นตัวและให้ความสำคัญในการนำหลักประชาธิปไตยมาปรับใช้ในการบริหารองค์การอย่างจริงจังซึ่งแท้ที่จริงองค์การธุรกิจที่ไม่ใช่บริษัทจดทะเบียนก็สามารถนำหลักการประชาธิปไตยไปประยุกต์ใช้ได้เช่นเดียวกัน เช่น ด้านความโปร่งใสในการบริหารงานองค์การจะต้องมีระบบการตรวจสอบที่เข้มแข็งโดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ เข้ามีส่วนร่วมในการร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานขององค์การ ด้านการมีส่วนร่วมองค์การธุรกิจจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมีการรับฟังความคิดเห็น ร่วมกันปรึกษาหารือในการบริหารองค์การรวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขององค์การ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

อมร รักษาสิทธิ์และคนอื่นๆ. (2543). ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐธรรมนูญเพื่อประชาชน.

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ “ประชาธิปไตย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก.

<http://www.royin.go.th/dictionary/>.

สถาบันพระปกเกล้า, (2561). “ประชาธิปไตยค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2561”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก.

[http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title= ประชาธิปไตย](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชาธิปไตย).

ลิขิต ธีรเวคิน. (2564). หลักการประชาธิปไตย 12 ประการที่นักการเมืองต้องเข้าใจและยึดถือ. (ออนไลน์). เข้าถึง

ได้จาก. <http://www.nutthnet.com/forum/topic.php?id=159>.

รณชัย โตสมภาค. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ประชาธิปไตย>.

อำไพ ไชยแก้ว. หลักการจัดการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. [https://sites.google.com/site/aunripreya456/1-](https://sites.google.com/site/aunripreya456/1-khwam-hmay-khxng-xngkhkar)

[khwam-hmay-khxng-xngkhkar](https://sites.google.com/site/aunripreya456/1-khwam-hmay-khxng-xngkhkar).

“รูปแบบขององค์การธุรกิจ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก. [https://www.siamzone.com/board/](https://www.siamzone.com/board/view.php?sid=4301785)

[view.php?sid=4301785](https://www.siamzone.com/board/view.php?sid=4301785).